

6. Breen M. The essentials of a communicative curriculum in language teaching / M. Breen, C. Candlin // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1/2. – P. 89-112.
7. Swan M. A critical look at the Communicative Approach (1) / M. Swan // ELT Journal. – 1985. – Vol. 39/1. – P. 2-12.
8. Olshanskiy, I. G. Mezhdisciplinarnoe delovoe obschenie kak interdistsiplinarnaya problema I. G. Olshanskiy, N. V. Haraeva // Vestnik MGLU. Inostrannyiy yazyk dlya spetsialnykh tseley: lingvisticheskie i metodicheskie aspekty. – Moscow, 2002. – Vyip. 466. – S. 80-89.
9. Metodyka navchannya inozemnykh mov i kultur : teoriia i praktyka: pidruchnyk [dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh universytetiv] / O. B. Bihych, N. F. Borysko, H. E. Boretska ta in. ; :za zah. red. S. Yu. Nikolaievoi. – Kyiv : Lenvit, 2013. – 590 s.
10. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching [Електронний ресурс]./ Н. Douglas Brown; 5th ed. White Plains, NY Longman 2007. – 410 p. – Режим доступу: http://portal.cuc.edu.ve/upc/PNFT/INGLES/Principles_of_Language_Learning_and_Teaching.pdf
11. Hutchinson T. English for Specific Purposes: a learning-centred approach [Електронний ресурс] / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p. – Режим доступу: <https://abudira.files.wordpress.com/2012/02/english-for-specific-purposes-hutchinson-tom-waters-alan.pdf>
12. Krashen S. Second Language Acquisition and Second Language Learning / S. Krashen. – Oxford: Pergamon Press, 1981. – 326 p.

Овчаренко Л. Р. Цели и принципы профессионально ориентированного обучения английскому языку студентов нефилологических специальностей

В статье определена цель профессионально ориентированного обучения английскому языку студентов разных педагогических специальностей. В общем виде она направлена на формирование у будущих учителей нефилологических специальностей иноязычной профессиональной компетенции, овладение ими языком как средством профессионального и кросс-культурного общения.

Нами охарактеризованы основные составляющие иноязычной профессиональной компетенции (коммуникативная и межкультурная компетенции) в контексте специальности и с учетом психофизиологических механизмов их формирования.

Установлено, что эффективная организация образовательного процесса по изучению английского языка будущими учителями нефилологических специальностей предусматривает реализацию основных принципов, которые устанавливают дидактические требования к образовательному процессу.

Ключевые слова: профессионально ориентированное обучение, иноязычная профессиональная компетенция, организационная компетенция, прагматическая компетенция, стратегическая компетенция, межкультурная компетенция.

Ovcharenko L. R. Goals and principles of the professionally-oriented English language learning of students of non-linguistic specialties

The article defines the aim of the professionally-oriented learning of the English language of students of different pedagogical specialties. In general, it is directed at forming foreign-language competence of the future teachers of non-linguistic specialties, mastery of this language as a means of professional and cross-cultural communication.

We have outlined the main components of foreign-language professional competence (communicative and intercultural competences) in the context of the specialty taking into account psycho-physiological mechanisms of their formation. It has been found out that the effective organization of the educational process for learning English by future teachers of non-linguistic specialties envisages implementation of the basic principles that establish the didactic requirements to the educational process.

Key words: professionally-oriented education, foreign language professional competence, organizational competence, pragmatic competence, strategic competence, intercultural competence.

УДК 364.044.1

Овчарова Л. М.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ЗАПИТУ З ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Статтю присвячено проблемі професійної підготовки соціальних працівників в умовах нестабільності суспільних відносин. Обґрунтовується соціальна зумовленість необхідності соціальної роботи на етапі реформування українського суспільства. Досліджено низку чинників, які впливають на функціонування національної системи підготовки спеціалістів соціальної роботи. Проаналізовано важливість соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами та з учасниками антитерористичної операції на Сході України. Наголошується на тому, що криза суспільної свідомості загострює проблему особистісних якостей фахівця соціальної роботи. Проаналізовано відмінність процесу підготовки соціальних працівників в Україні від зарубіжного досвіду, зокрема наявність вимоги до абітурієнтів мати допрофесійний досвід. Запропоновано деякі заходи вдосконалення системи професійної підготовки соціальних працівників в Україні.

Ключові слова: соціальна робота, соціальний працівник, реформи суспільних відносин, внутрішньо переміщені особи, учасники АТО, допрофесійний досвід, кейс-метод.

Для сучасного українського суспільства підготовка соціальних працівників є актуальною та займає одне з пріоритетних місць в системі освіти. Необхідність професії соціальної роботи зумовлена складністю реалізації однієї з головних функцій держави – забезпечення соціального захисту людини, її прав у соціальній сфері.

Реформування суспільних відносин в Україні охоплює всі сфери і має неоднозначні наслідки для суспільства в цілому, для верств населення і окремих індивідів. За роки незалежності відбулися докорінні зміни в економічній сфері: запанував принцип ринкових відносин, з'явився прошарок власників, формується так званий «середній клас». У суспільній свідомості здійснюється перехід від комуністичної ідеології до нових цінностей, які б відповідали сучасним тенденціям суспільного розвитку країни та її прагненню європейської інтеграції.

Водночас загострилась соціально-економічна ситуація в країні, що призвело до зростання кількості громадян, які опинились у складній життєвій ситуації. Низькі темпи розвитку економіки, неналежна державна економічна політика, корупція, відсутність інвесторів, слабкий внутрішній ринок супроводжуються зникненням цілих галузей промисловості, зростанням безробіття, зниженням життєвого рівня абсолютної більшості населення. Заходи, що вживає держава, у вигляді підвищення мінімальної заробітної плати і мінімальної пенсії, мають тимчасовий ефект і не призводять до стійкого розвитку економіки – бази соціального добробуту громадян. За таких умов більшість населення не може реалізувати свої соціально-економічні права, зберегти чи підвищити соціальний статус, отримати кваліфіковану медичну допомогу та якісну освіту. Частина громадян має сили та здібності знайти вихід із такої ситуації, але в країні є велика кількість громадян, які потребують соціального захисту з боку держави. На вирішення цих проблем спрямована державна соціальна політика, зокрема соціальна робота як професійна діяльність. Тому для сучасного українського суспільства підготовка соціальних працівників є актуальною та займає одне з пріоритетних місць у системі освіти.

Питання професійної підготовки соціальних працівників досліджено в роботах В. Бочарової, М. Галагузової, В. Сластеніної, Є. Холостової, Е. Зеєр, І. Зимової, Б. Тишкевич, П. Павленок, В. Шахрая, Е. Якуби та ін. Окреслено характерні ознаки процесу інституціалізації соціальної роботи в Україні в працях Н. Микитенка. Визначення професійних якостей соціального працівника та вимог до його особистісних властивостей є предметом наукових досліджень Л. Тюпті, Г. Лактіонової, О. Карпенко, Р. Вайноли, Н. Шмельової, Є. Холостової, Г. Медведєвої.

Мета дослідження – аналіз соціальних чинників, що зумовлюють актуальність підготовки фахівців із соціальної роботи та виявлення існуючих проблем у системі підготовки спеціалістів соціальної роботи в Україні.

В Україні професійна підготовка соціальних працівників здійснюється у 67 вищих навчальних закладах різних напрямків за різною спеціалізацією. Але з урахуванням сучасних вимог до підготовки соціальних працівників та необхідності впровадження інноваційних методів навчання вищезазначена тема потребує подальшого комплексного дослідження.

Для розроблення загальної концепції підготовки соціальних працівників як суб'єктів професійної діяльності вихідним положенням є визначення її мети. У самій загальній постановці питання мета соціальної роботи полягає в наданні допомоги нужденним у ній членам суспільства, у стимулюванні їх до подолання власними зусиллями їх особистісних проблем, що виникають. У загальному виді головним завданням соціальної роботи є підвищення здатності клієнтів до розвитку, самостійного вирішення власних проблем, та покращення спроможності групи, сім'ї чи особи справлятися з труднощами; допомога клієнтам у пошуку закладів, організацій, ресурсів, які створюють додаткові можливості для подолання складних життєвих обставин; підвищення ефективності існуючих систем, що надають необхідні послуги та ресурси клієнтам; підтримка створення та розвитку різних форм самоорганізації клієнтів; розвиток та вдосконалення соціальної політики задля кращого забезпечення основних потреб представників уразливих груп населення [1]. Відповідно до цього, основні функції соціального працівника полягають у тому, щоб допомогти визначити (діагностувати) ці проблеми, надати допомогу особі, а потім здійснити корекцію її поведінки і соціальну реабілітацію.

Професійна діяльність соціального працівника здійснюється в конкретних соціально-економічних, політичних умовах. За роки незалежності в Україні поступово склалася національна система підготовки спеціалістів соціальної роботи, на характер якої впливає низка чинників. Зазначимо деякі з них.

По-перше, в умовах недостатньої кількості коштів держава бере на себе зобов'язання соціального захисту тільки тих верств населення, які не в змозі забезпечити собі хоча б мінімальні умови проживання та реалізації своїх соціальних прав. Актуальною проблемою українського суспільства є бідність більшості населення країни. Про це свідчать найрізноманітніші показники: низька якість раціону харчування, постійний відтік громадян за межі країни в пошуках роботи і кращого життя, низька народжуваність, висока захворюваність і смертність. Частина населення виявляється в такому положенні з особистісних причин – відсутності прагнення досягти певного рівня забезпеченості та стабільного добробуту. Незначна частина людей перебуває в злиднях у зв'язку з небажанням забезпечити себе матеріально, розвиватися для підвищення своєї конкурентоспроможності, перебиваючись тимчасовою роботою. Подібна мотивація поведінки властива частині громадян у всіх країнах, зокрема Україні, і стає основою особистісного рішення бути на узбіччі суспільних процесів. Однак стан бідності абсолютної більшості населення України є наслідком соціально-економічних процесів, що відбуваються в країні.

Бідність – це не тільки низький рівень споживання або доходу. Її слід також розглядати як складне соціально-економічне явище, наслідком якого є часткове або повне вилучення індивідів або соціальних груп із

соціальної структури суспільства. Бідність сприяє поширенню явища соціальної ексклюзії в українському суспільстві [2]. За даними ООН, за межею бідності живе близько 60% населення України.

По-друге, події в Києві в листопаді 2013 – лютому 2014 року, що отримали назву «революція свободи і гідності», викликали неоднозначну реакцію населення Сходу України. Нестача роз'яснювальної роботи з боку держави, розгубленість частини населення, активна інформаційна політика засобів масової інформації сусідньої держави сприяли утворенню на частині територій Донецької і Луганської областей самопроголошених Донецької народної республіки (далі – ДНР) і Луганської народної республіки (ЛНР). Російська Федерація анексувала Крим і надає військову підтримку ДНР та ЛНР.

Із метою збереження територіальної цілісності держави, в Україні проводиться антитерористична операція, яка переросла в військові дії проти російських окупантів і, як наслідок, з'явилась нова соціальна група незахищених громадян – внутрішньо переміщені особи (далі – ВПО). Мінсоцполітики оприлюднило дані, згідно з якими в січні 2018 року на обліку знаходиться 1 млн. 492 тис. 100 внутрішніх переселенців.

Внутрішньо переміщені особи, так само як і всі інші групи населення, користуються правами людини, основи яких закладені як у міжнародних документах із прав людини, так в і традиційному праві. Крім того, в разі збройного конфлікту вони мають право на різні форми захисту в межах міжнародного гуманітарного права. Українська держава прийняла низку правових норм, які повинні забезпечити реалізацію соціально-економічних, культурних прав ВПО. На виконання цих норм на рівні кожного переселенця або сім'ї спрямована діяльність соціальних служб і соціальних працівників.

Бойові дії актуалізували проблему посттравматичного стресового розладу, який може проявитись через певний час спалахом невмотивованого насильства, агресії у стосунках із сім'єю, навколишнім середовищем. Міжнародний досвід свідчить про необхідність проведення певних заходів із соціальної реабілітації тих, хто постраждав у результаті участі у збройному конфлікті. За визначенням науковців, соціальна реабілітація (реадаптація) спрямована на відновлення людини в правах, соціальному статусі, здоров'ї й дієздатності. Цей процес націлений на відновлення не тільки здатності людини до життя в соціальному середовищі, але й самого соціального середовища, умов життєдіяльності, порушених або обмежених якимись причинами. Метою соціальної реабілітації є забезпечення соціалізації особистості й відновлення її колишнього рівня, причому мова ведеться про відновлення не тільки здоров'я, але й соціального статусу особистості, правового становища, морально-психологічної рівноваги, впевненості в собі [3]. Важлива роль у цій роботі відведена соціальним службам та соціальним працівникам.

По-третє, за останні роки з'явилось таке явище «європейських сиріт» – це діти, батьки яких виїхали на заробітки до більш заможних країн Європи. Державні служби із соціального захисту сім'ї, дітей та молоді разом із навчальними закладами відіграють важливу роль у вихованні таких дітей, здійснюють соціальний супровід цих сімей. Підготовка соціальних педагогів і соціальних працівників почала формуватися на початку 1990-х років. У квітні 1991 року Постановою Держкомпраці СРСР Кваліфікаційний довідник посад керівників, спеціалістів і службовців був поповнений кваліфікаційною характеристикою «спеціаліст із соціальної роботи», «соціальний педагог» та «соціальний працівник». Ці посади стали еквівалентом прийнятої у світі посади «соціальний працівник».

Докорінні зміни відбулись не тільки в соціально-економічній або політичній сферах. Не менш масштабні зміни торкнулись моральної свідомості українського суспільства. Як приклад, за минулих часів праця вважалася обов'язковою для всіх, до того ж не тільки як засіб для існування, але і як спосіб самореалізації. Суспільна мораль наголошувала: «Не працювати – соромно!»

У сучасному суспільстві для більшості населення праця – засіб для існування. Моральна установка: не працювати, а отримати «легкі» гроші за допомогою фінансових пірамід, відсотків по вкладах, лотереях, різноманітних акцій і т. ін.

Нечесність у відносинах із державою, суспільством, іншими людьми не вважаються аморальними вчинками. Для багатьох це показник «уміння жити», що, на жаль, підтверджується соціальною практикою українського суспільства.

Достатньо глибокий, на наш погляд, аналіз впливу системної кризи українського суспільства, пануючих ринкових відносин «українського зразку» на моральну свідомість надається у статті В. Дорошенко. Сутність особистості намагаються звести лише до однієї ознаки – володіння приватною власністю. А чесноти людини оцінити лише її успіхами в бізнесі. Змінилося й тлумачення традиційних людських чеснот. Відтепер справедливість розглядається як еквівалентність обміну матеріальними благами і взаємна користь, честолюбство (як передумова досягнення багатства і кар'єри), повага до особистості (як свобода підприємництва, конкуренції тощо).

В основи кардинальних змін моралі лежить спотворена форма ринкових відносин, «дикий капіталізм», період якого сучасні розвинуті суспільства пройшли в належний історичний час. Натепер вони є соціальними державами із захистом прав кожної людини, гарантованим балансом у системі «бізнес – держава – громадянське суспільство – особа». Реаліями українського суспільства є панування малої частини громадян, що за різних чинників стали власниками землі, підприємств, фінансів – того, що було суспільною власністю. Цьому сприяє руйнування великих промислових підприємств, колективних господарств у селах, суцільна приватизація, прислугування іноземному капіталу.

Найважливішим принципом «нової» моралі стає індивідуалізм. Найбільш відкритим проявом індивідуалізму є егоїзм.

«Песимізм, цинізм, невіра в добро, совість, відчуття самотності, страху, нігілізм, користолобство, кар'єризм, чванливість, підозра, дискредитація чесної праці, падіння авторитету родини, загострення конфлікту поколінь – усе це є свідомством кризи моралі панівного класу, морального регресу суспільства» [4].

Зазначені чинники визначають об'єктивну необхідність підготовки спеціалістів із соціальної роботи і сам характер навчального процесу у вищих навчальних закладах. Стан суспільства визначає вимоги до організації системи з підготовки соціальних працівників і потребує її удосконалення. У доповіді на 28-ому Міжнародному конгресі Шкіл соціальної роботи (Гонконг, 1996 р.) Д. Кокс підкреслював: «Я глибоко впевнений, що ми повинні спеціально готувати людей для виконання цієї надзвичайно важкої роботи; таке навчання з змістом і формою має відображати реальні життєві ситуації» [5]. Було запропоновано три рівні підготовки соціальних працівників. По-перше, базовий рівень навчання потрібен тим, хто буде виконувати роль каталізатора на «передовій лінії фронту», на рівні особистості, сім'ї, громади.

Другий рівень покликаний дати випускникам знання й уміння, необхідні для того, щоб ввести, провести, знайти витоки фінансування для різноманітних соціальних послуг, які вимагаються цим соціумом, тобто для профільних соціальних служб, спеціально орієнтованих на ті чи інші групи, категорії клієнтів, що потребують негайної допомоги.

На третьому рівні студенти одержують знання та вміння, які необхідні для того, щоб брати участь в управлінні, плануванні і розробленні стратегічних напрямів соціальної роботи [5].

Робота соціального працівника має найвищі вимоги до професійних та особистісних якостей фахівця. Уважається, що соціальна робота належить до тих видів професійної діяльності, де не тільки професійні знання і навички, а особистісні якості фахівця багато в чому визначають її успішність й ефективність. В умовах, коли молоді люди мають можливість вступати в декілька навчальних закладів одночасно, необхідно ввести тестування, ціль якого – запобігти отриманню диплома випадковою людиною, яка не має особистісних якостей, необхідних для виконання функції соціального працівника. Людина, яка свідомо вибирає професію «соціальний працівник», ідентифікує себе з певною системою гуманістичних цінностей і пріоритетів, можливостей їх реалізації в досить важких і суперечливих умовах соціальної практики. У розвинутих країнах велика увага приділяється питанню особистісних рис претендента ще на етапі професійної орієнтації і професійного відбору на цю спеціальність, тобто успішності його діяльності в майбутньому. Вимога мати допрофесійний досвід діє практично у всіх країнах, хоча має різну форму: від неформального волонтерського до багатоступеневого нормативно-формалізованого. Іноді використовують тестування. У цьому криється суттєва відмінність від української системи підготовки таких фахівців, де нормативні документи, по-суті, не пред'являють жодних вимог ні до наявності професійного досвіду, ні до особистісних рис абітурієнта [6]. Правила вступу до вищих навчальних закладів в Україні не передбачають жодних вимог до особистісних якостей майбутніх соціальних працівників. Можливо, тестування на профпридатність після першого курсу навчання змогло б унести корективи в подальший життєвий шлях молодої людини.

У навчальному процесі інших країн особлива увага приділяється практичним аспектам підготовки соціальних працівників. На відміну від України, де на практику студентів під керівництвом кураторів відводять усього двадцять відсотків навчального плану, у таких розвинутих соціальних країнах, як Німеччина, на практику студентів відводиться не менше п'ятдесяти відсотків навчального плану [7]. Поширене явище, коли студентам, які прийшли на практику до соціальних установ, довіряють лише паперову монотонну роботу, не даючи можливості спілкуватися з клієнтом, зрозуміти його проблему і визначити план щодо її вирішення.

Важливим методом поєднання теоретичних знань та реальної соціальної практики може стати кейс-метод. Він характеризується «значним педагогічним ефектом, оскільки розвиває такі кваліфікаційні характеристики особистості, як здатність до аналізу і діагностики проблем, уміння чітко формулювати і висловлювати свою позицію, спілкуватися, дискутувати, сприймати й оцінювати інформацію, яка надходить у вербальній і невербальній формах. У деякому сенсі цей метод сприяє формуванню професійних та особистісних властивостей людини. Він формує у неї почуття впевненості в собі, сприяє подоланню зайвої боязкості або надмірної самовпевненості» [8]. Але втілення цього методу потребує не лише розроблення і використання кейсів у навчальному процесі, а й змін у концепції навчання і виховання студентів, змін у плануванні навчально-виховного процесу, системи контролю й оцінювання роботи студента.

Конституція України гарантує всім громадянам право на освіту, медичне обслуговування, соціальне забезпечення і підтримку, нормальні житлові умови та ін. Водночас реальна практика показує, що будь-які закони не завжди працюють, якщо вони не втілюються в життя на рівні окремої людини з урахуванням її індивідуальних життєвих обставин.

Таким чином, необхідність соціальної роботи зумовлена соціально-економічними, моральними проблемами, що існують в українському суспільстві, певною нестабільністю суспільних відносин. Освітня система підготовки соціальних працівників повинна відображати існуючі соціальні умови й інноваційні методи навчання.

Використана література:

1. Соціальна робота, її мета і завдання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ssw.ukma.edu.ua/node/6>.
2. Овчарова Л. Причини та форми прояву соціальної ексклюзії у сучасному українському суспільстві / Л. Овчарова // Молодий вчений. – 2017. – № 10 (50). – С. 745–750.
3. Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками АТО на етапі відновлення : методичний посібник / [авт. кол. : Кокун О., Агаєв Н. та ін.]. – Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2017. – 282 с.
4. Дорошенко В. Моральний фактор у контексті соціальної політики держави / В. Дорошенко // Теорія та практика державного управління. – 2016. – № 1 (52). – С. 51–56.
5. Обучение социальной работе: состояние и перспективы. Материалы Международных Конгрессов Школ социальной работы / Под ред. В. Бочаровой. – Москва : 1997. – 283 с.
6. Робак В. Система підготовки соціальних працівників у деяких зарубіжних країнах / В. Робак // Психолого-педагогічні науки. – 2013. – № 2. – С. 206–209.
7. Приходько М. Професійна підготовка соціальних педагогів у Німеччині / М. Приходько // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. – 2011. – № 2 (15). – С. 154–158.
8. Сурмін Ю. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні / Ю. Сурмін // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2015. – № 2. – С. 19–28.

References:

1. Sotsialna robota, yii meta i zavdannia. [Elektronnyi resurs] // Rezhym dostupu : <http://ssw.ukma.edu.ua/node/6>
2. Ovcharova L. M. Prychynu ta formy proiavu sotsialnoi ekskliuzii u suchasnomu ukrainskomu suspilstvi / L. M. Ovcharova // Molodyi vchenyi. – 2017. – № 10 (50). – S. 745–750.
3. Psykholohichna robota z viiskovoslužbovtiamy – uchasnykamy ATO na etapi vidnovlennia : metodychni posibnyk / [avt. kol. : Kokun O. M., Ahaiev N. A. ta in.]. – Kyiv : NDTs HP ZSU, 2017. – 282 s.
4. Doroshenko V. S. Moralnyi faktor u konteksti sotsialnoi polityky derzhavy / V. S. Doroshenko // Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia. – 2016. – № 1 (52). – S. 51–56.
5. Obuchenye sotsyalnoi rabote: sostoianye i perspektyvy. Materyaly Mezhdunarodnykh Konhressov Shkol sotsyalnoi raboty / Pod red. V. H. Bocharovoi. – Moscow : 1997. – 283 s.
6. Robak V. Ye. Systema pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv u deiakykh zarubizhnykh krainakh / V. Ye. Robak // Psykholoho-pedahohichni nauky. – 2013. – № 2. – S. 206–209.
7. Prykhodko M. I. Profesiina pidhotovka sotsialnykh pedahohiv u Nimechchyni / M. I. Prykhodko // Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Pedahohichni nauky. – 2011. – № 2 (15). – S. 154–158.
8. Surmin Yu. P. Keis-metod: stanovlennia ta rozvytok v Ukraini / Yu. P. Surmin // Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. – 2015. – № 2. – S. 19–28.

Овчарова Л. М. Проблемы реализации общественного запроса на подготовку социальных работников в условиях нестабильности общественных отношений

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки социальных работников в условиях нестабильности общественных отношений. Обосновывается социальная обусловленность необходимости социальной работы на этапе реформирования украинского общества. Исследован ряд факторов, которые влияют на функционирование национальной системы подготовки специалистов социальной работы. Проанализирована важность социальной работы с внутренне перемещенными лицами и с участниками антитеррористической операции на Востоке страны. Отмечается, что кризис общественного сознания обостряет проблему личностных качеств специалиста социальной работы. Проанализировано отличие процесса подготовки социальных работников в Украине от зарубежного опыта, наличие требования к абитуриентам иметь допрофессиональный опыт. Предложены некоторые меры совершенствования системы профессиональной подготовки социальных работников в Украине.

Ключевые слова: социальная работа, социальный работник, реформы общественных отношений, внутренне перемещенные лица, участники АТО, допрофессиональный опыт, кейс-метод.

Ovcharova L. M. Problems of implementation of the public request for preparation of social workers in conditions of instability of public relations

The article is devoted to the problem of professional training of social workers in conditions of instability of public relations. The social conditionality of the need for social work at the stage of reforming Ukrainian society is substantiated. A number of factors that influence the functioning of the national system of training specialists in social work have been studied. As an important problem, the importance of social work with internally displaced persons and participants in the anti-terrorist operation in the east of the country was analyzed. It is noted that the crisis of public consciousness exacerbates the problem of personal qualities of a specialist in social work. The analysis of the difference in the process of training social workers in Ukraine from foreign experience, in particular, the existence of a requirement for entrants to have a professional experience. Some measures to improve the system of vocational training of social workers in Ukraine are suggested.

Key words: Social work, social worker, public relations reforms, internally displaced persons, ATO participants, professional experience, case method.